

Tartu Ülikooli zooarheoloogiakogu, Jakobi tn 2, Tartu

Juhendid ja nõuded arheoloogiliste loomsete jäänuste üleandmiseks Tartu Ülikooli zooarheoloogiakogusse

Koostanud Eve Rannamäe, 2021

eve.rannamae@ut.ee

Käesolev juhend on koostatud eesmärgiga tutvustada nõudeid, mis kehtivad Tartu Ülikooli (TÜ) zooarheoloogiakogus ehk loomaluude kogus leidude vastuvõtmisel hoidlasse (Jakobi 2, ruum 006). Loomaluude kogusse võetakse vastu kõik loomsed jäänused, sh luud ja hambad, munakoored, karvad, küünised, sarvetohl jne.

Luuleidude üleandmise-vastuvõtmise kohta koostatakse akt, mille lahutamatuks osaks on leidude nimekiri. Akti (digi)allkirjastavad üleandja ja vastuvõtja, vajadusel kahes eksemplaris. Kui üle antakse rohkem kui 10 ühikut, siis koostatakse luuleidude nimekiri eraldi tabelina.

Luuleidude üleandmise-vastuvõtmise akti ja tabeli aluse leiab [TÜ arheoloogia kodulehelt zooarheoloogiakogu](#) alt.

Kasulikke juhiseid ja üldinfot leiab [juhendist](#): “Praktiline juhend arheoloogiliste loomsete jäänuste kogumiseks ja säilitamiseks” (Lõugas 2018).

LUULEIDUDE VASTUVÕTMISE NÕUDED

Hoidlasse antakse kogutud loomaluud üle nõuetekohastes karpides. Karpide soovitatavad suurused ja nende markeerimise juhendi leiab allpool.

TÜ loomaluude kogus on loomaluude vastuvõtjaks koguhoidja Eve Rannamäe. Ekspertiise ja tellimustöid teostab ja/või koordineerib samuti E. Rannamäe. Luid võetakse vastu eelnevalt ajas kokku leppides Tartus Jakobi tn 2.

Luuleid tuleb määrata/analüüsida reeglina enne hoidlasse andmist, nii nagu arheoloogiliste esemeleidude puhulgi. Praktikas sõltub see aga mitmest asjaolust: spetsialisti kaasatusest väljakaevamiste projekti, tema töökoormusest ja luuleidude hulgast. Kaevamiste eelarve peab igal juhul sisaldama esialgse määramistöö/sorteerimise/korrastamise ja luukarpidesse paigutamise maksumust, rääkimata nõuetekohasest luukarpidesse paigutamisest. Vaid väga massilise loomse leiuainese puhul, kui on selge, et määramistöö on pikemaajaline või pole parasjagu vastavat spetsialisti võimalik kaasata, tuleb luumaterjal enne määramist karpides hoidlasse üle anda ja vastuvõtuaktis registreerida.

Juhul kui väljakaevamiste projekti käigus pole võimalik inimressursi vähesuse või vastavate tingimuste puudumise tõttu luuleide puhastada, pinnaseproovidest välja sõeluda, nõuetekohaselt karbistada ja/või luuleide määrata, saab vastava teenuse tellida TÜ arheoloogiakogudelt (vt [hinnakirja](#)). Sellisel juhul tuleb samuti vormistada akt ja üleantavate leidude nimekiri, mille sõnastust saab vastavalt toimingu sisule muuta.

LUULEIDUDE KARBID

Luuleidude hoiustamise karbid ehk luukarbid on tavaliselt tehtud tugevast kartongist. Õhukesest kartongist karbid on kasutamiskõlbmatud, kuna need vajuvad raskuse all pikapeale kokku. Tavaline luukarpide hoiustamise viis on 3–4 karpi ülestikku, mistõttu alumised karbid võivad sattuda suure surve alla. Plastikkarpide kasutamine pole soovitatav, kuna need tekitavad karbis liigselt hermeetilise keskkonna ja isegi, kui neisse õhuauke teha, siis on hoiustamisriiulitele sobivas suuruses plastikkarpide soetamine keeruline. PS! Luuleide (minigrip-)kilekottides säilitades tuleks samuti kinnist keskkonda vältida, jättes kilekoti natuke avatuks (peab veenduma, et luud sellest välja ei pudene) või teha sellesse auke.

Praeguseks on välja kujunenud teatud standardmõõdus kartongkarbid. Siinkohal on arvestatud:

- et luud nendesse vabalt ära mahuvad, aga karpi ei jääks ka liigselt tühja ruumi;
- et karbid ka kollektsioonihoidla riiulitele optimaalselt ära mahuvad.

Allpool on mõned näited, milliseid karpe TÜ loomaluude kogu juures saab kasutada, et need hoidlariiulitesse hästi sobiksid. Karbi mõõdud on antud millimeetrites (pikkus x laius x kõrgus), ilma kaaneta. Karbi kaas lisab mõõtudele kuni 1 cm. Peale enimkasutatud karpide on aeg-ajalt ette tulnud vajadus erimõõdus karpide järgi (nt tervikliku hobusekolju jaoks) – sellistel juhtudel tuleks karbi suurus ja sobivus koguhoidjaga eelnevalt läbi arutada.

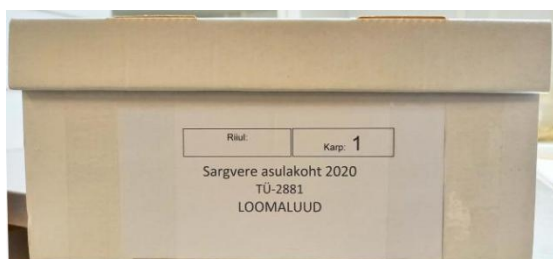
Sagedasemini kasutatud karpide mõõdud:

Karp	Otstarve	Mõõdud (pikkus x laius x kõrgus)
Loomaluude standardkarp	Kõige sagedasemini kasutatav	470 x 220 x 110 mm
Kõrgendatud loomaluude karp	Kasutatav suurte luude jaoks NB! väiksemaid luud täis pannes võib selline karp liiga raskeks minna	470 x 220 x 150 mm
Vähendatud kõrgusega loomaluude karp	Kasutatav väiksemate luukogumite jaoks	470 x 220 x 80 mm

Karpide markeerimine

Karbile tuleb peale kleepida karbisilt, kasutades selleks paberiliimi ja fikseerides silt kahelt poolt läbipaistva värvitu kleeplindiga. Karbisildi aluse leiab [TÜ arheoloogia kodulehelt](#). Iga karbi/koti sisse tuleb omakorda panna kontekstisilt leiuandmetega. Kontekstisilt peab sisaldama objekti nime ja peanumbrit, kaevamisaastat ja kontekstifotot.

Sildiga karbi ja kontekstisildi näited:

Sargvere asulakoht 2019
TÜ 2821
Kaevand 2, IV korrus, ruut A/5
21.10.2019